

INFORMASJONS SKRIV

Forurensningsloven.

Akutt forurensning defineres i Forurensningsloven som:

Forurensning av betydning, som inntreffer plutselig, og som ikke er tillatt etter bestemmelse i eller i medhold til denne lov.

Prinsippet er at den som forurenser skal rydde opp etter seg. Av og til er en hendelse for stor til at dette er praktisk mulig. Forurensningsloven regulerer hvordan hendelser som skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse skal håndteres.

Forurensningsloven trådte i kraft 1. oktober 1983 og er et miljøpolitisk virkemiddel:

Kort oppsummert sier forurensningsloven at vi har varslingsplikt, beredskapsplikt, aksjonsplikt og bistandsplikt.

Varslingsplikt

Ved akutt forurensning eller fare for akutt forurensning, skal nærmeste politimyndighet varsles. Varslingsplikten påhviler den som er ansvarlig for forurensningen.

Beredskapsplikt

Den som driver virksomhet som kan medføre akutt forurensning skal sørge for en nødvendig beredskap for å hindre, oppdage, stanse, fjerne og begrense virkningen av forurensningen. Beredskapen skal stå i rimelig forhold til sannsynligheten for akutt forurensning og omfanget av skadene som kan inntreffe.

Aksjonsplikt

Oppstår det akutt forurensning eller fare for akutt forurensning, skal den ansvarlige iverksette tiltak for å avverge eller begrense skader og ulemper.

Bistandsplikt

Ved aksjoner som ledes av staten, plikter den som har beredskapsplikt etter § 40 og kommuner etter pålegg fra forurensningsmyndigheten å stille til rådighet utstyr og personell som inngår i beredskapen etter §§ 40-44. Er det fare for meget betydelig forurensningsskade, kan enhver gis pålegg om å stille til rådighet materiell eller personell for å bekjempe ulykken.

Kilder og konsekvens

Kilder

Kilder til akutt forurensning finnes både på land og på sjø. På land kan akutt forurensning skje når for eksempel en tankbil med oljeprodukter eller andre kjemikalier havarerer eller ved omlasting av slike produkter. På sjø kan kilde til akutt forurensning være skip som havarerer eller skip som ulovlig kvitter seg med kjemikalier eller oljeprodukter.

Konsekvenser

Ved akutt forurensning på land vil konsekvensene være at kjemikalier og oljeprodukter forurenses slik at flora og fauna tar skade. Ved forurensning på sjø vil oljen og andre kjemikalier flyte på overflaten og bli spredd ved påvirkning av strøm og vind. Slik vil fugler og dyr som oppholder seg i eller ved overflaten bli skadelidende.

Beredskapsplaner

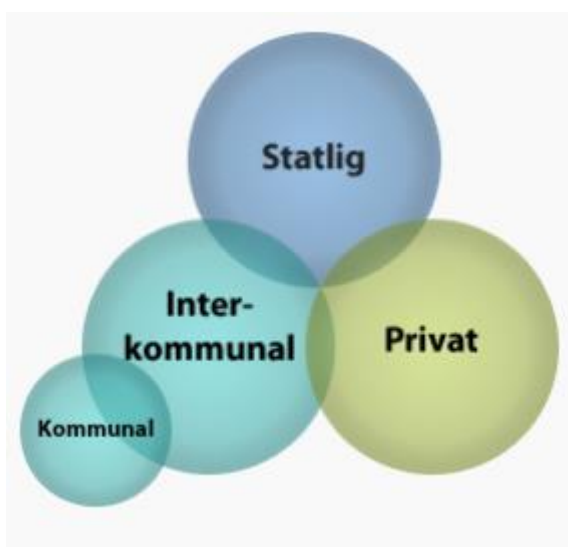
Å ha en **beredskap** vil si å være forberedt på å kunne håndtere en situasjon med uønskede hendelser som kan føre til skade på miljøet og tap av verdier. Dersom det oppstår en akutt forurensning er det avgjørende for det ytre miljøet at en organisasjon med en effektiv og god beredskap, samt kapasitet og kompetanse, sørger for rask gjennomføring av tiltak for å redusere omfanget av skadene.

En **beredskapsplan** beskriver og redegjør for beredskapen som er etablert for å kunne håndtere en eller flere uønskede hendelser. Beredskapsplanene skal bl.a. beskrive hvilke funksjoner personell skal ha under en aksjon, samt gi retningslinjer for hva som skal gjøres ved en akutt forurensning.

Forurensningsmyndigheten stiller krav til virksomheter, som kan medføre akutt forurensning, om gjennomføring av risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser), samt påfølgende beredskapsanalyser og etablering av beredskapsplaner med spesifikt innhold. Oppbyggingen av en beredskapsplan vil være tilpasset virksomhetens aktivitet og risikobilde. Forurensningsmyndigheten kan gi pålegg om endring i godkjent beredskapsplan.

Nasjonal beredskapsmodell

IUA, NOFO og Kystverket utgjør den etablerte nasjonale beredskapsmodellen som kombinerer offentlige og private oljevernressurser.

Statlig/Kystverket (KYV)

- KyV sin forurensningsmyndighet gjelder ifm akutt forurensning. Dette gjelder ansvar og myndighet til å fatte vedtak, føre tilsyn og til å gjennomføre tiltak.
- KyV sitt ansvar her grenser mot privates ansvar og kommunens ansvar.
- KyV sitt ansvar gjelder tiltak ved større tilfeller av akutt forurensning.
- Ved iverksettelse av tiltak på lokalt eller regionalt nivå, kan KyV iverksette tiltak på forurensers vegne.

Interkommunal/kommunal beredskap

IUA skal ivareta eierkommunenes aksjons og beredskapsplikt ved større hendelser (nivå 3 og 4). IUA har ansvar for planlegging, gjennomføring og rapportering, herunder finansiering, års budsjett og årsmelding. IUA har ansvar for at det til enhver tid foreligger en hensiktsmessig beredskapsplan.

Formålet med beredskapen mot akutt forurensning i forhold til hendelser og ulykker til sjøs og på land er å hindre miljøskade, og dersom dette ikke er mulig, å begrense skadeomfanget.

I forbindelse med aksjoner med akutt forurensning opererer man med følgende nivåer.

- Nivå 1 – skadevolder aksjonerer
- Nivå 2 – kommunene aksjonerer
- Nivå 3 - IUS / vertskommune aksjonerer
- Nivå 4 - samordning av store aksjoner mot akutt forurensning som ledes av staten ved kystverket

Brannvesenets beredskap:

Brannvesenet Sør-Rogaland IKS er vertskommunen. I dette ligger det en forpliktelse for brann- og redningstjenesten om å etablere stab ved større hendelser, og dessuten stille ressurser for innsats mot akutt forurensning i deltakerkommunene. Det gjelder landaksjoner med farlig gods og oljevernaksjoner i kystnære strøk og i vassdrag.

I tillegg er brannmannskapene innsatsstyrker i akutt fasen ved aksjoner innen eget område. Ved større aksjoner bidrar brannvesenet med skadestedsledere land/sjø samt sektorledere og teigledere.

Brannmannskaper i alle kommuner er innsatsstyrker i akuttfasen ved akutt forurensning. Brannvesenet skal opprettholde beredskapsplikten innen brann og redning.

Kommunens plikter

Kommuner skal i henhold til forurensningslovens § 43 sørge for nødvendig beredskap mot mindre tilfeller av akutt forurensning som kan inntreffe eller medføre skadevirkninger innen kommunen, og som ikke dekkes av privat beredskap etter §§ 40-42.

Den kommunale beredskapen mot akutt forurensning er innrettet mot hendelser på sjø og land som følge av normal virksomhet i kommunen.

Kommunene skal sørge for nødvendig beredskap mot mindre tilfeller av akutt forurensning innen kommunen.

Kommunens aksjonsplikt omfatter alle utslipp i kommunen, uansett omfang, som ikke håndteres av ansvarlig forurensere.

Kommunen har også plikt til å bistå staten, dersom staten iverksetter en statlig aksjon.

Interkommunal beredskap.

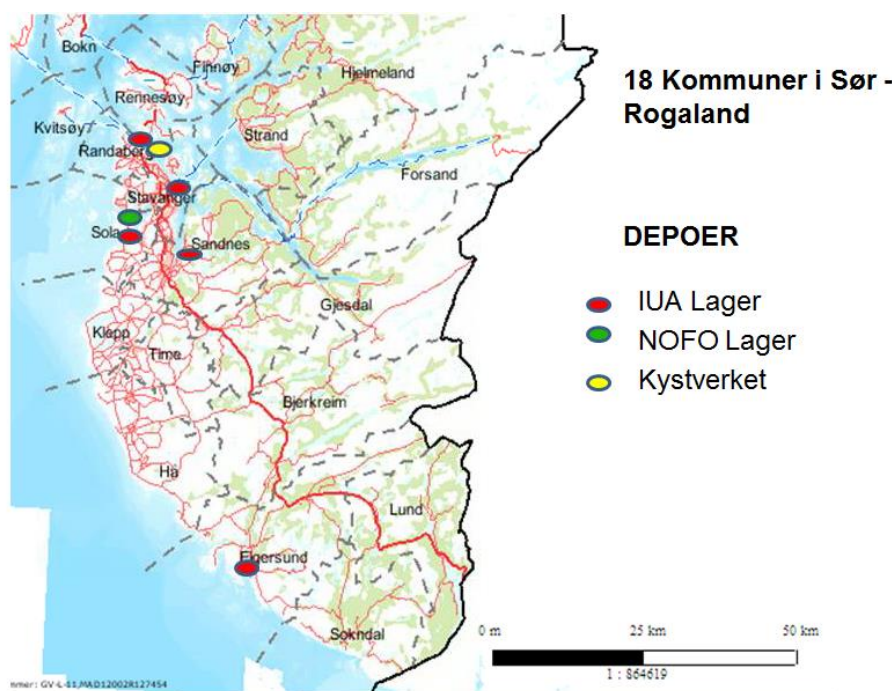
Den kommunale beredskapen mot akutt forurensning er innrettet mot hendelser på sjø og land som følge av normal virksomhet i kommunen. Kommunene skal sørge for nødvendig beredskap mot mindre tilfeller av akutt forurensning innen kommunen.

Kommunens aksjonsplikt omfatter alle utslipp i kommunen, uansett omfang, som ikke håndteres av ansvarlig forurensner. Kommunen har også plikt til å bistå staten, dersom staten iverksetter en statlig aksjon.

For å ivareta kommunes ansvar ble det i 1997/98 etablert et Interkommunalt Utvalg mot Akutt forurensning som omfatter kommunene Bjerkreim, Eigersund, Finnøy, Forsand, Gjesdal, Hjelmeland, Hå, Klepp, Kvitsøy, Lund, Randaberg, Rennesøy, Sandnes, Sokndal, Sola, Stavanger, Strand og Time.

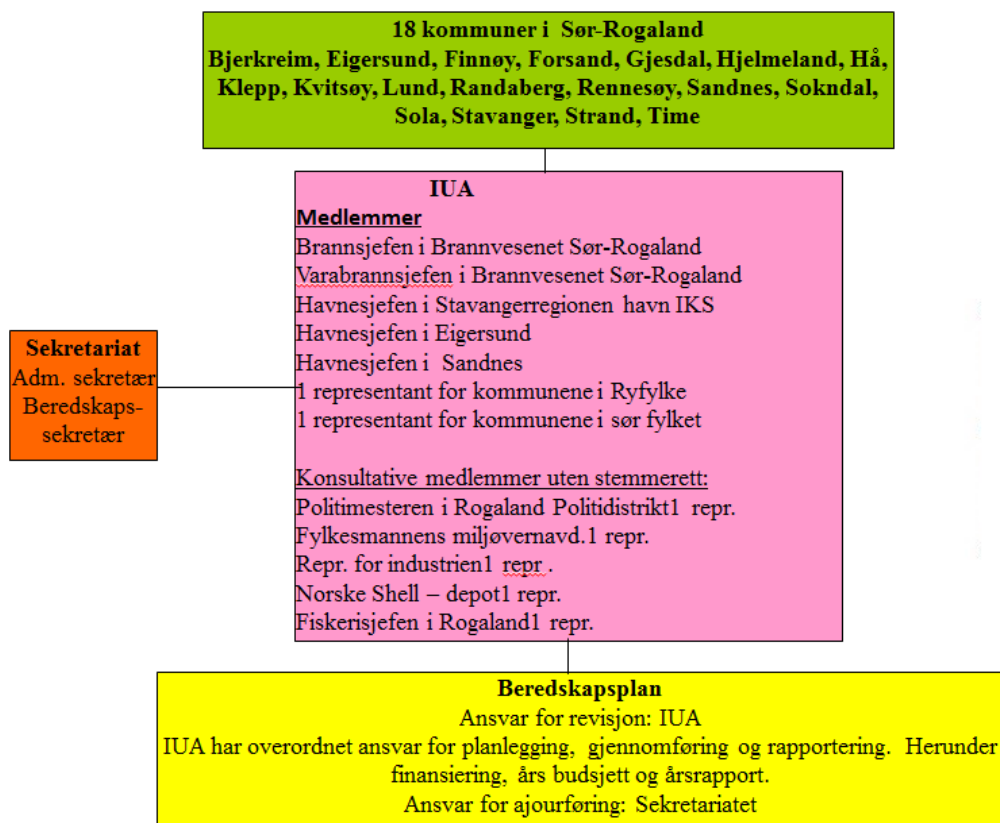
Beredskapsområde med lager og depoter:

Kartet viser IUA Sør-Rogaland sitt beredskaps område. Når det gjelder utstyr til aksjoner med akutt forurensning så har IUA plassert tyngre utstyr på 4 depotene i beredskapsområdet. I tillegg har statlig og private aktører plassert ut depoter i henhold til sin beredskapsplan. Etter avtale kan IUA ved større aksjoner rekvirere utstyr fra disse samarbeidspartnerne.

Organisering IUA Sør-Rogaland

Den interkommunale beredskapsorganisasjonen har følgende formelle organisering.

Den formelle vertskommune for IUA Sør-Rogaland er Stavanger kommune.

Det administrative ansvaret og daglig oppfølging er tillagt Brannvesenet Sør-Rogaland IKS.

Utvalget skal planlegge, iverksette og lede større aksjoner mot akutt forurensning innen regionen på land og til sjøs ut til 4 nm fra grunnlinjen, dersom skadevolder ikke iverksetter tilstrekkelige tiltak.

Dette bidrar til å styrke den lokale og regionale beredskapsevnen på en økonomisk og administrativ mer effektiv måte.

Økonomi

Hovedinntektsgrunnlaget for å ivareta kommunenes aksjonsplikt er deltakerkommunenes refusjon til IUA. Denne utgjør for 2013 kr 4.- og for 2014 kr 5.- pr innbygger basert på innbyggertall i deltakerkommunene 31.12.2011.

Økonomi under en oljevernaksjon.

Hovedregelen er at den ansvarlige forurenseren skal dekke det offentlige utgifter for tiltak som den ansvarlige selv egentlig skulle ha gjennomført, jf. forurensningsloven § 76 første ledd. Den ansvarlige skal også dekke utgifter

til vederlag etter forurensningsloven § 75, som i så fall blir innlemmet i forurensningsmyndighetens refusjonskrav ovenfor den ansvarlige. For å ivare ta en forsvarlig økonomisk styring av en oljevernaksjon har Kystverket utarbeidet en administrative veiledning. Denne er ment å være til hjelp ved håndtering av de økonomiske kravene som gjerne følger i kjølvannet av en aksjon. Kystverket forutsetter at veilederen er fulgt dersom kommunen ønsker dekning for utgifter gjennom innfrielse av garanti eller søknad om vederlag for kostnader i forbindelse med kommunale aksjoner og bistand til Kystverket i forbindelse med en aksjon som ledes av staten.

Kommunen vil imidlertid aldri kunne delegere seg bort fra det økonomiske ansvaret som følger av de tiltak som IUA iverksetter på vegne av kommunen.

Derfor har kommunen et selvstendig ansvar for å dokumentere nødvendigheten av iverksatte tiltak dersom dette skal kunne refunderes av forurenser, eller at Kystverket skal yte vederlag ved statlig aksjon.

ELS Modellen

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), Kystverket og Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) regulerer hver sine deler av beredskapen i kommunene. i

Det var derfor behov for en mer ensartet organisering av beredskapen uavhengig av type hendelse som skal håndteres. For å ivareta dette ble det utarbeidet veileder i Enhetlig Ledelses

System (ELS) tar sikte på å bidra til en mer ensartet og gjenkjennbar organisering av beredskapen i kommunene.

IUA Sør-Rogaland har innlemmet denne i sin organisering og er organisert etter følgende modell under en aksjon:

